

Havik *Accipiter gentilis* eet eieren van Kokmeeuw *Chroicocephalus ridibundus*

Marten Sikkema

In de vroege avond van 22 juni 2015 reed ik met de auto over de Feantersdyk vanuit Earnewâld richting de snelweg. Deze weg gaat langs 'Reid om 'e Krite', een deelgebied van de Alde Feanen. In één van de stukken water aan de zijde van de Feantersdyk bevindt zich een kokmeeuwenkolonie van 70 broedparen (med. S. Rintjema, It Fryske Gea). De nesten in deze prachtige kolonie bevinden zich op pollen pluimzegge en op drijvende wortelstokken van gele plomp. Al van afstand zag ik de Kokmeeuwen fel naar beneden duiken boven hun kolonie, een predator aan het werk dus. Daarom ben ik ter hoogte van de kolonie voorzichtig gestopt om te proberen de predator te zien te krijgen. Mogelijk had ik hierbij geluk dat het hard waaide en licht regende, waardoor het geluid van de auto wellicht werd gedempt. Er bleek een vrouw Havik op een van de drijvende nesten te zitten. Ik zag meerdere generaties veren in de hand- en armpennen zitten, waaruit ik beredeneerde dat het waarschijnlijk een 3de of 4de kalenderjaars Havik betrof. Ze vloog een kort stukje naar een ander nest en begon daar tot mijn verbazing eieren te eten. Ik zag eierstruif langs de snavel naar beneden lopen nadat ze een hap had genomen. Met de camera van de telefoon wist ik er snel een beroerd en schokkerig filmpje van te maken, dat net goed genoeg is om te zien dat ze inderdaad eieren at. Foto 1 is een screenshot van het filmpje waarop duidelijk te zien is dat de Havik een eischaal in de snavel heeft. Het volledige filmpje is te bekijken via: <https://youtu.be/QfqIY1AGby8>. Van de duikende Kokmeeuwen leek ze zich overigens niks aan te trekken. Een opmerkelijke waarneming, een Havik die eieren eet. Ik heb het schouwspel een kleine 10 minuten mogen bewonderen voordat de Havik wegvloog.

Dat Haviken geen watervrees hebben, blijkt wel uit talloze meldingen van Haviken die watervogels verdrinken en daarna de oever op trekken (zie bijv. Schoppers 2009). Dat de door mij waargenomen Havik zich op drijvende nesten begaf, is in die zin niet verwonderlijk. Echter, in de literatuur heb ik niks kunnen vinden over Haviken die eieren eten. De meeste voedselstudies beperken zich tot prooiresten op nesten en plukplaatsen, video observaties bij nesten of het pluizen van braakballen. Resten van eieren worden niet gevonden op het nest of op plukplaatsen. Wel kunnen kleine stukjes eischaal in braakballen worden gevonden, zoals dat bijna jaarlijks het geval is bij analyse van braakballen van Grauwe kiekendieven (bijv. Koks *et al.* 1994). Een vierde manier om het dieet van vogels te onderzoeken is maagonderzoek. Een methode die vooral vroeger werd toegepast in de tijd dat een goede roofvogel een dode was. Rob Bijlsma heeft gezocht in oude artikelen van Rörlig (1910), Leisewitz (1906) en Snouckaert van Schauburg (1900) uit het begin van de vorige eeuw en vond daarin geen aanwijzingen dat er eieren werden aangetroffen in de krop of maag van Haviken. Voor zover bekend is bij voedselstudies van Havik dus nog nooit aangetoond

dat Haviken eieren eten (Lewis *et al* 2009, Smithers *et al* 2005, J. R. Squires 2000, Squires *et al* 2006, Tornberg *et al* 2006).

Foto 1. Beeld uit het filmpje (genomen met smartphone door verrekijker) waarop te zien is dat de Havik een ei in de snavel heeft (Foto: Marten Sikkema). *Still from shots taken with smartphone (through binocular) of the female Goshawk when devouring an egg of a Black-headed Gull.*

Hoe vaak eten Haviken eieren? Niet vaak, zoveel is duidelijk. Maar meer is daarover niet te zeggen. Misschien heb ik een zeer uitzonderlijke gebeurtenis gezien? Misschien gebeurt het vaker, maar wordt het zelden gezien? Misschien wordt het soms gezien, maar niet beschreven? De kans dat een Havik op de snijtafel belandt die kort voor zijn/haar dood eieren heeft gegeten lijkt klein te zijn, zeker wanneer we er vanuit gaan dat Haviken waarschijnlijk maar zelden eieren eten. Analyse van braakballen lijkt de beste methode om te achterhalen in hoeverre dit een uitzondering is geweest.

Waarom besloot deze Havik eieren te eten? Voedselschaarste zou een reden kunnen zijn om op een alternatieve prooi over te schakelen. Er zijn echter geen aanwijzingen dat Haviken in de Alde Feanen te maken hebben met voedselschaarste. Het is een groot laagveenmoeras met een goed voedselaanbod van watervogels, maar ook riet- en bosvogels. Het gebied is recentelijk groter geworden dankzij enkele waterrijke natuurontwikkelingsgebieden. Het aantal Haviken dat tot broeden komt is redelijk stabiel in de Alde Feanen (mond. med. R. Kleefstra), en vertoont geen afname zoals dat sinds enkele jaren het geval is op de voedselarme zandgronden.

Wellicht dat het slechte weer er mee te maken heeft gehad dat deze Havik besloot eieren te eten. Het was die dag guur en regenachtig, en het waaide stevig. Ook de periode

voorafgaand aan de waarneming was fris en vooral winderig. Mogelijk kostte dit meer energie of bemoeilijkte het de jacht. Daarnaast wist de Havik de kolonie waarschijnlijk goed te vinden, zij zal vermoedelijk vaker een jonge of volwassen Kokmeeuw hebben gepakt in deze kolonie. Daar komt bij dat deze nesten open en bloot lagen en dus gemakkelijk te vinden waren voor een roofvogel die daar niet op gespecialiseerd is. Kortom, heeft deze Havik gekozen voor een ongewone, maar gemakkelijk te bemachtigen prooi in een periode van waarin het lastig was om aan de kost te komen?

Summary

Sikkema M. 2015. Goshawk *Accipiter gentilis* eats eggs of Black-headed Gull *Chroicocephalus ridibundus*. De Takkeling 23: 225-227.

In the early evening of 22 June 2015 an adult female Goshawk was seen depredating eggs of Black-headed Gull in a colony with floating nests in a peatland in the north of The Netherlands. No records of Goshawks eating eggs were found in literature. However, it is reasonable to assume that egg consumption must have remained undetected in most dietary studies as a consequence of methods in dietary studies used. Exactly how rare this event was, is difficult to tell.

Literatuur

- Koks B., Jonker M. & Visser E. 1994. Prooikeuze van Grauwe kiekendieven in Oost-Groningen in 1994. De Grauwe Gors 22(4): 96-102.
- Leisewitz W. 1906. Untersuchungen über die Nahrung einiger land- und forstwirtschaftlich wichtigen Vogelarten. Verh. Orn. Ges. Bayern 7: 265-274.
- Lewis S.B., Titus K. & Fuller M.R. 2006. Northern Goshawk diet during the nesting season in Southeast Alaska. J. Wildl. Manage. 70: 1151-1160.
- Rörig G. 1910. Magen- und Gewöllenuntersuchungen heimischer Raubvögel. Abh. Kaiserl. Biol. Anst. Land- und Forstwirtschaft 7: 473-520.
- Schoppers J. 2009. Havik te water! Vlerk 26(1): 4-9.
- Smithers B.L., Boal C.W. & Andersen D.E. 2005. Northern Goshawk diet in Minnesota: an analysis using video recording systems. J. Raptor Res. 39:264-273.
- Snouckaert van Schauburg R. 1900. Nuttig of schadelijk? De Levende Natuur 5(1): 7-10.
- Squires J.R. 2000. Food habits of Northern Goshawks nesting in South Central Wyoming. Wilson Bulletin 112: 536-539.
- Squires J.R. & Kennedy P.L. 2006. Northern Goshawk ecology: an assessment of current knowledge and information needs for conservation and management. Studies in Avian Biology 31: 8-62.
- Tornberg R., Korpimäki E. & Byholm P. 2006. Ecology of the Northern Goshawk in Fennoscandia. Studies in Avian Biology 31: 141-157.

Adres: Eilansgrien 36, 9264 TC Earnewald, martensikkema@hotmail.com